

Międzynarodowa konferencja naukowa nt. Człowiek niepełnosprawny – zagrożenia i szanse rozwoju (Bydgoszcz, 2-4 października 1998 r.)

Konferencję zorganizował Zakład Psychologii Ogólnej i Rehabilitacyjnej oraz Zakład Komunikacji i Zaburzeń Mowy przy Instytucie Psychologii WSP w Bydgoszczy. Przewodniczącym Komitetu Organizacyjnego był prof. dr Bassam Aouil. W konferencji uczestniczyli zaproszeni goście z wielu ośrodków akademickich w kraju i z Ukrainy, między innymi: Prof. dr hab. W. Bondar, Prof. dr hab. L. Fomiczewa, prof. dr hab. B. Grochmal-Bach, Prof. dr hab. T. Jasudowicz, Prof. dr hab. B.L.J. Kaczmarek, Prof. dr hab. T. Sołtysiak, Prof. dr hab. K. Obuchowski, Prof. dr hab. R. Ossowski, Prof. dr hab. Wł. Pilecka i inni.

Podczas trzech dni obrad wygłoszono 14 wykładów w sesjach plenarnych oraz 23 referaty w sekcjach tematycznych.

Pierwszego dnia, po powitaniu gości przez Prorektora WSP prof. dr hab. E. Rogalskiego oraz przez dyrektora Instytutu Psychologii prof. dr hab. R. Ossowskiego, wykład inauguracyjny wygłosił prof. dr hab. K. Obuchowski na temat standardu podmiotowości człowieka jako warunku adekwatnego i twórczego funkcjonowania osoby niepełnosprawnej.

Podczas sesji plenarnej podejmowano problematykę:

- prawa do rozwoju i poszanowania podmiotowości osoby niepełnosprawnej (Prof. dr hab. T. Jasudowicz),
- zasobów osobowości dziecka niepełnosprawnego jako szansy jego rozwoju (Prof. dr hab. Wł. Pilecka),
- zatrudniania i integracji zawodowej absolwentów szkół specjalnych (Prof. dr hab. W. Bondar),
- rozwoju intelektualnego dzieci niepełnosprawnych (Prof. dr hab. L. Fomiczewa),
- terapii kreatywnej w rozwoju autoorientacji i orientacji przestrzennej u osób upośledzonych umysłowo (Prof. dr hab. B. Grochmal-Bach),
- nazywania i rysowania przedmiotów przez osoby z uszkodzeniami mózgu (Prof. dr hab. B.L.J. Kaczmarek),
- programów pomocy osobom niepełnosprawnym w ramach aktualnych uregulowań prawnych, realizowanych przez organizacje rządowe i pozarządowe

- (mgr A. Poeplau – Pełnomocnik Wojewody Bydgoskiego ds. Osób Niepełnosprawnych i Rodziny),
- pomocy medycznej i rehabilitacyjnej w procesie rehabilitacji (Prof. dr hab. R. Ossowski),
  - organizacji procesu nauczania i wychowania dzieci niewidomych (dr L. Wawina),
  - potrzeb komunikowania się i poznania dzieci głuchych (dr E. Łucko),
  - sekt jako zagrożenia dla rozwoju młodzieży niepełnosprawnej i pełnosprawnej (Prof. dr hab. T. Sołtysiak),
  - typów szkół dla młodzieży niepełnosprawnej oraz metod kształcenia nauczycieli szkół specjalnych na Ukrainie (Prof. dr hab. W. Bondar),
  - integracji szkolnej młodzieży pełnosprawnej i niepełnosprawnej (Prof. dr B. Aouil).

Drugiego dnia konferencji odbyły się trzy sesje tematyczne.

Pierwsza sesja, której przewodniczył prof. dr hab. R. Ossowski dotyczyła ogólnych problemów osób niepełnosprawnych. W jej ramach zaprezentowano referaty dotyczące problematyki rehabilitacji osób niepełnosprawnych, percepcji siebie i własnej sytuacji życiowej oraz niepełnosprawności w świadomości osób pełnosprawnych. Problematykę rehabilitacji przez nauczanie i wychowanie przedstawiła prof. L. Bondar z Ukrainy, jako głównej idei propagowanej przez pedagoga ukraińskiego W.A. Suchomlińskiego. Kolejne dwa referaty dr K. Bleszczyńskiej i mgr Ł. Lassoty podejmowały problemy związane z wdrożeniem modeli rehabilitacji dzieci chorych na astmę (Lassota) oraz innych osób niepełnosprawnych (Bleszczyńska), które w sposób pełny i kompleksowy sprzyjały zdrowieniu oraz rozwojowi psychicznemu, społecznemu i intelektualnemu osób rehabilitowanych.

Drugi problem przedstawiony w ramach tej sesji tematycznej dotyczył percepcji siebie, własnej niepełnosprawności (choroby) i rodziny. Tematyka ta podjęta została przez mgr M. Basińską, mgr M. Kossakowską, mgr J. Liczmańską, które przedstawiły wyniki badań nad związkiem między poczuciem koherencji i rozbieżnością pomiędzy „ja” realnym i „ja” idealnym u osób chorych na stwardnienie rozsiane. W tej grupie tematycznej mieszczą się referaty: dr A. Gasiul, przedstawiający spostrzeżenie rodziny i własnej choroby przez dzieci ze znacznym zaawansowaniem choroby nowotworowej; mgr M. Komorskiej, przedstawiający potrzeby młodzieży niepełnosprawnej na podstawie socjologicznej analizy pamiętników; mgr E. Kasprzak, prezentujący wyniki badań nad poczuciem jakości życia bezrobotnych osób niepełnosprawnych.

Próba odpowiedzi na pytanie, jak niepełnosprawność oraz osoby niepełnosprawne funkcjonują w świadomości osób pełnosprawnych oraz jaki jest poziom akceptacji niepełnosprawności przez osoby zdrowe, podjęli w swym referacie dr S. Milewski i mgr E. Czaplewska.

Drugiej sesji tematycznej, związanej z problemami osób upośledzonych umysłowo, przewodniczyła prof. dr hab. T. Sołtysiak. W ramach tego bloku wygłoszono następujące referaty:

- Dylematy życiowe w autopercepcji i samoocenie dorastającej młodzieży o obniżonej sprawności umysłowej – dr E. Minczakiewicz.
- Samoocena dzieci lekko niepełnosprawnych intelektualnie a stan ich społecznej integracji w środowisku rodzinnym – mgr Z. Janiszewska-Nieścioruk.
- Metody aktywizacji mieszkańców z upośledzeniem umysłowym DPS w Ludzisku – mgr G. Gąsiorek, mgr E. Gąsiorek, mgr A. Aleksander.
- Agresja i autoagresja osób z upośledzeniem umysłowym – profilaktyka i terapia (studium przypadku) – mgr R. Czarnecka.

Na uwagę zasługuje referat mgr R. Czarneckiej, w którym autorka omówiła metody diagnozy oraz formy terapii agresji mężczyzn upośledzonych umysłowo. Dodatkowo, wystąpienie wzbogacone zostało pouczającym materiałem filmowym.

Sesja trzecia obejmowała problemy osób z uszkodzeniami sensorycznymi. Obradom przewodniczył prof. dr hab. B. Kaczmarek. Wygłoszone referaty koncentrowały się wokół trzech zagadnień: funkcjonowania społecznego osób niepełnosprawnych, ich funkcjonowania psychicznego oraz rehabilitacji.

Problemy społecznego funkcjonowania niepełnosprawnych poruszane w referatach dotyczyły takich zagadnień, jak: zagrożenia i szanse rozwoju dzieci głuchoniewidomych w szkołach masowych (dr M. Zaorska), kształcenie na wyższym poziomie jako szansa rozwoju dla młodzieży niesłyszącej (dr A. Korzon, mgr Sikorska), poprawienie funkcjonowania społecznego przez wdrażanie dzieci niewidomych do wypełnienia obowiązków domowych, czyli propozycja analogicznego oddziaływania wychowawczego, jakie stosuje się wobec dzieci zdrowych (dr D. Osiek). Niezwykle poruszające wyniki badań przedstawiła dr D. Pstrąg w referacie na temat: *Symptomy niedostosowania społecznego u młodzieży głuchej i niedosłyszącej*. W świetle przedstawionych badań zaledwie 11 % badanej populacji młodzieży przyjaźniło się z osobami słyszącymi, a 5 % nie wykazywało w ogóle chęci komunikowania się, prezentując postawę bierności, wycofania się i izolacji.

Trzy wystąpienia dotyczyły funkcjonowania psychicznego. Dr G. Gunia przedstawiła problematykę ekspresji emocjonalnej dzieci i młodzieży z wadą słuchu. Dr G. Walczak zaprezentowała skalę Leonhardt oraz możliwości jej stosowania w badaniach niewidomych dzieci w wieku 0-2 lat. Znaczenie potrzeb estetycznych, możliwości jej kształtowania, ze szczególnym zaznaczeniem roli folkloru w formowaniu tych potrzeb u dzieci niedowidzących i niewidomych podkreśliła dr E. Jutrzyzna.

Problematykę rehabilitacji osób niepełnosprawnych z powodu uszkodzeń sensorycznych podejmował referat mgr K. Rudy, która przedstawiła formy oddziaływań rehabilitacyjnych na chorego z afazją motoryczną aferentną w przebiegu glejaka mózgu. Dr M. Szewczenko z Ukrainy przedstawiła niektóre metody nauczania dzieci z zaburzeniami mowy, a mgr A. Walencik-Topiłko w swoim wystąpieniu podkreśliła rolę logorytmiki w terapii dzieci alalicznych i niedosłyszących. Do tej grupy tematycznej zaliczyć można również referat dr Z. Dysarz pt. *Znaczenie kształtowania otwartej postawy komunikacyjnej dla rozwoju mowy dzieci*. Autorka podkreśliła rolę komunikacji w kształtowaniu się interakcji społecznych, rozwoju postaw społecznych oraz zaznaczyła związek otwartej komunikacji z oddziaływaniami rehabilitacyjnymi.

Właściwością tej konferencji było interdyscyplinarne spojrzenie na problemy osób niepełnosprawnych. W konferencji udział wzięli psychologowie, pedagodzy i logopedzi. Oprócz bogatej wiedzy teoretycznej przedstawiono ciekawe doświadczenia praktyczne w pracy z osobami niepełnosprawnymi. Układ spotkań plenarnych i tematycznych umożliwił podjęcie wszystkich głównych zagadnień związanych z niepełnosprawnością osób, podkreślając zarówno zagrożenia, jak i szanse jakie niesie dla ich rozwoju niepełnosprawność. Dyskusje prowadzone bezpośrednio po sesjach plenarnych oraz w sekcjach tematycznych wzbogacały przebieg konferencji, a kontynuacja tych dyskusji w kuluarach sprzyjała nawiązywaniu serdecznych kontaktów między uczestnikami konferencji.

Elżbieta Kasprzak